

15798

Պրովետարները ընդդէմ յերկիրներին, միացե՛ր

Ա. ՍՏԵՑԿԻ

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԻ
ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ
ԽՍՀՄ - ՈՒՄ

321.8

Կ-88

} ԱՅԿՈՒՍՀՐԱՏ • 1936 • ՅԵՐԵՎԱՆ

DEC 2009
26 SEP 2006

321.3
U-88

ub

Պրոլետարներ ընդդ յերկիրների, միացե՛ք

Ա. ՍՏԵՑԿԻ

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԻ
ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ
ԽՍՀՄ - ՈՒՄ

3305

ՀԱՅԿՈՒՍԷՐԱՏ • 1936 • ՅԵՐԵՎԱՆ

1202
37

А. СТЕЦКИЙ
О ЛИКВИДАЦИИ КЛАССОВ В СССР

Армпартиадат, Эривань

Ամերիկյան «Սկրիպս - Հոուարդ Նյուս Փեյփերս» լրագրա-
յին լիազորման նախագահ պարոն Ռոյ Հոուարդի հետ ու-
նեցած զրույցի ժամանակ ընկեր Ստալինը տալով խորհրդային
կարգերի բնութագիրը, ասաց.

«Մեր հասարակությունը բաղկացած է բացառապես քա-
ղաքի ու գյուղի ազատ աշխատավորներից — բանվորներից,
գյուղացիներից, ինտելիգենցիայից: Այդ խավերից յուրա-
քանչյուրը կարող է ունենալ իր հատուկ շահերը և արտա-
ցուել դրանք գոյություն ունեցող բազմաթիվ հասարակա-
կան կազմակերպությունների միջոցով: Բայց քանի վոր
դասակարգեր չկան, քանի վոր դասակարգերի սահմաննե-
րը ջնջվում են, քանի վոր սոցիալիստական հասարակու-
թյան տարբեր խավերի միջև մնում է միայն վորոշ, բայց վոչ ար-
մատական տարբերություն, չի կարող սննդատու հող լինել
իրար դեմ պայքարող կուսակցություններ ստեղծելու հա-
մար: Վորտեղ չկան մի քանի դասակարգեր, չեն կարող լի-
նել մի քանի կուսակցություններ, վորովհետև կուսակցու-
թյունը դասակարգի մի մասն է»:

Ընկեր Ստալինի այս խոսքերի մեջ արտացոլված է Խոր-
հրդային Միության բանվոր դասակարգի և մեր բոլորիկյան կու-
սակցության հաղթանակների ամբողջ վեհությունը: Պրոլետարիա-
տի դիկտատուրայի նվաճումից հետո համաշխարհային պատմա-
կան խնդիրը — անդասակարգ սոցիալիստական հասարակու-
թյան կառուցումը ԽՍՀՄ-ում — հիմնականում լուծված է:

ԽՍՀՄ-ում լիկվիդացիայի յե յենթարկված անտեսության

կապիտալիստական սիստեմը, վերացված է արտադրության միջոցների մասնավոր սեփականությունը և վոչնչացված է մարդու շահագործումը մարդու կողմից: ԽՍՀՄ-ի հասարակական կարգերի հիմքն է կազմում տնտեսության սոցիալիստական սիստեմը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը: Խորհրդային Միության աշխատավոր մասսաների և բոլշևիկյան կուսակցության առջև խնդիր է ծառանում—ամրապնդել և զարգացնել համառ պայքարով նվաճված սոցիալիստական հասարակարգը:

ԽՍՀՄ-ում սոցիալիստական հասարակարգն ամրապնդելու և ապագայում լիակատար կոմունիզմին անցնելու նախադրյալներ ստեղծելու համար մղվող պայքարում դեռ շատ բան է մնում անելու: Դեռ շատ ջանքեր են անհրաժեշտ սոցիալիստական հասարակության բոլոր մարդկանց աշխատանքային կարգապահության վոգով դաստիարակելու համար, աշխատանքի կուլտուրան և մասսաների ընդհանուր կուլտուրականությունը բարձրացնելու համար, ստախանովյան շարժումը տարածելու և ստախանովականների ռեկորդները մեր արդյունաբերության մեջ տարածելու համար, հանրային հարստությունը տասնապատկելու, տեխնիկական բազմապատկելու և ԽՍՀՄ-ն առատությունների յերկիր դարձնելու համար: Մենք դեռ պետք է խաղաղ ջնջենք շահագործող դասակարգերի թափթփուկներին, վորոնք դեռ գոյություն ունեն և փորձում են միայն հասցնել սոցիալիզմի գործին, գաղտագողի հարվածներ հասցնել մեզ:

Այս հետագա խնդիրները կապակցությամբ անհրաժեշտ է ճիշտ հասկանալ դասակարգերի վերացման այն աստիճանի առանձնահատկությունները, վորին հասել ենք, այդ աստիճանի յուրահատկությունը, տեսնել այն, ինչ դեռ լրիվ արված չէ և ինչ անհրաժեշտ է անել ԽՍՀՄ-ում դասակարգերի վերացումն ավարտելու համար:

Դասակարգերի վոչնչացման հարցի ճիշտ ըմբռնումն այժմ խիստ կարևոր է, վորովհետև դասակարգերի վոչնչացման նվաճված աստիճանի վոչ-ճիշտ գնահատականն անխուսափելիորեն իր հետևից բերում է վոչ-ճիշտ հետևություններ, սխալներ՝ քաղաքական և գործնական աշխատանքում:

Վորոշ ընկերներ մետաֆիզիկական մոտեցում են յերևան բերում ԽՍՀՄ-ում դասակարգերի վերացման հարցի նկատմամբ: Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը միշտ ընդգծել են,

վոր կենդանի իրականությունը հակասական է և վոր բնություն մեջ չկան հնի և նորի բոլորովին անջրպետված սահմաններ: Ճիշտ այնպես, ինչպես հնի մեջ գոյություն ունեն նորի սաղմերը, նույնպես ել ծնունդ առնող նորի մեջ դեռ յերկար ժամանակ շարունակում են գոյություն ունենալ հնի բեկորները, մասնիկները: «Հնի մնացորդները նորի մեջ ցույց է տալիս մեզ կյանքն ամեն քայլափոխում, թե բնության մեջ, թե հասարակության մեջ»*—ասում է Լենինը: Դիալեկտիկական մոտեցումն իրականության նկատմամբ հենց այն է, վոր կարողանանք հինը և նորը իրենց փոխհարաբերության մեջ վերցնել այնպես, ինչպես այդ լինում է բուն կյանքում:

Մինչդեռ վորոշ ընկերներ հաճախ մետաֆիզիկորեն հարցը դնում են միայն հետևյալ կերպ. կան արդյոք մեզ մոտ դասակարգեր, թե վոչ: Վոմանք նույնքան հաճախ և նույնչափ մետաֆիզիկորեն սահմանափակվում են «այո» կամ «վոչ» պատասխանով: Յեւ ահա, մետաֆիզիկորեն, գոհկորեն գնելով ու լուծելով այդ հարցը, մեզ մոտ յերբեմն յեզրակացնում են, թե ԽՍՀ Միության մեջ դասակարգերի վոչնչացման պրոցեսն աւարտված է իբր թե լիովին ու ամբողջությամբ, վոր արդեն չկան դասակարգային տարբերությունների վորեւ մնացորդներ: Իսկ այստեղից ընականորեն սխալ հետևություններ են արվում մի ամբողջ շարք այլ եյական հարցերում: Վորովհետև յեթե դասակարգերի վոչնչացման պրոցեսն արդեն աւարտված է լիովին ու ամբողջությամբ, յեթե Խորհրդային Միության մեջ արդեն չկան դասակարգային վորեւ տարբերություններ, ապա պնդում են, թե մենք այլևս չպետք է խոսենք բանվորների ու գյուղացիների մասին, վոր բանվոր դասակարգն արդեն բանվոր դասակարգ չէ, վոր, այնուհետև, իբր թե դրանով իսկ վերանում է բանվոր դասակարգի ավանգարդային, դեկավար դերի հարցը: Իսկ յեթե արդեն վերջացել է բանվոր դասակարգի ավանգարդային դերը, ապա վոմանք սկսում են մտածել,—իսկ ի՞նչ բան է այժմ մեր կոմունիստական կուսակցությունը, ի՞նչ է մեր պետությունը, հարկավոր է արդյոք առհասարակ այդ պետությունը և մենք կարող ենք արդյոք ասել, վոր այդ պետությունը, մեր խորհրդային պետությունը, անհրաժեշտ է մեզ:

Վորպեսզի ճիշտ հասկանանք Խորհրդային Միության մեջ դասակարգերի վերացման դրությունը տվյալ ետապում և յու-

* Լենին, Յերկեր, հատ. XXI, էջ 438.

րացնենք ընկեր Ստալինի ասածները պարոն Ռոյ Հոուարդի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ, հարկավոր է նախ և առաջ նախազգուշացնել այդ հարցը սխեմատիկորեն, վերացականորեն դնելուց, այնպես, ինչպես յերբեմն պահանջում են մի քանի հետաքննող կուսակցականներ, վորոնք ասում են. «Դե, ասացեք, կա՞ն արդյոք մեզ մոտ դասակարգեր, թե չկան, այո՞ թե վո՛չ»: Յե՛վ այսքան միայն:

Վորպեսդի ճիշտ հասկացվի ԽՍՀ Միության մեջ դասակարգերի վերացման հարցը, հարկավոր է այն պարզաբանել պատմական հեռանկարում—այն հսկայական աշխատանքի հեռանկարում, վոր բանվոր դասակարգը, աշխատավոր գյուղացիության հետ միասին, Լենինի—Ստալինի կուսակցության ղեկավարությամբ կատարել է սոցիալիստական հասարակության կառուցման համար մղվող պայքարում:

Այնուհետև պետք է հիշել, վոր յերբ մենք խոսում ենք Խորհրդային Միության մեջ դասակարգերի վերացման մասին, ապա խոսքը վերաբերում է 170 միլիոն բնակչություն ունեցող մի յերկրի, խոսքը վերաբերում է մի յերկրի, վորն ունի տնտեսական ու կուլտուրական պայմանների հսկայական, դեռևս վերջնական նապես չվերացված բազմազանություն, վորի մեջ կան աղքատին բազմաթիվ առանձնահատկություններ: Խոսքը վերաբերում է մի յերկրի, վորտեղ դեռ վո՛չ այնքան հեռավոր անցյալում տիրապետում էին կապիտալիստները, վորտեղ մինչև հեղափոխությունն ուժեղ էին ճորտատիրության մնացորդները, վորտեղ դեռ վո՛չ այնքան հեռու անցյալում գերակշռում էր ժանր, բարբարոս կերպով հետաքննող գյուղացիական տնտեսությունը:

Աշխատանքի վիթխարի, համաշխարհային-պատմական մասշտաբը հասկանալու համար հարկավոր է նաև հիշել Մարքսի ու Ենգելսի խոսքերը, «Կոմունիստական մանիֆեստի» խոսքերը, թե՛ «ամբողջ նախընթաց հասարակության պատմությունը դասակարգերի պայքարի պատմություն է»:

Այն բանով, վոր մենք վճռական քայլեր կատարեցինք դասակարգերի վո՛չնչացման գործում, նրանով, վոր մենք ստեղծեցինք հասարակության սոցիալիստական կազմակերպություն և ընդմիջտ վո՛չնչացրինք մարդու շահագործումը մարդու կողմից, մենք վերջ դրինք մարդկության հին պատմությանը և բաց աբիքնը նրա նոր պատմությունը:

Այդ պատճառով էլ մեր հեղափոխությունը կոչվում է Պրոլետարական սոցիալիստական մեծ հեղափոխություն: Հենց այդ

Պրոլետարական սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունն էլ, պրոլետարական ղեկատարությամբ նվաճումը, սկիզբն է հանդիսանում մեր յերկրում դասակարգերի վերացման:

Այդ համաշխարհային-պատմական խնդիրը — դասակարգերի վերացումը, մարդու կողմից մարդու շահագործման վո՛չնչացումը — արձանագրված է վո՛չ միայն մեր բոլշևիկյան կուսակցության ծրագրի մեջ, այլ վորպես պրոլետարական պետության խնդիր գրի յեր առնված դեռ ՌՍՖՍՀ առաջին Սահմանադրության մեջ, վորն ընդունվել է ՌՍՖՍՀ խորհուրդների 5-րդ համագումարում 1918 թվականի կեսերին: Այդ որենքի մեջ, վորը վորոշում էր խորհրդային պետության կառուցվածքի հիմքերը, վորը վորոշում էր պետության նպատակներն ու խնդիրները և վորը գրել էին Լենինն ու Ստալինը, պարզ ասված էր, թե խորհրդային նոր պետության Սահմանադրության հիմնական խնդիրն է.

«Քաղաքի ու գյուղի պրոլետարիատի և չքավորագույն գյուղացիության ղեկատարությամբ հաստատումը հանձին հզոր համառոտաստանյա խորհրդային իշխանության, բուրժուազիային լիովին ճնշելու, մարդու կողմից մարդու շահագործումը վո՛չնչացնելու և սոցիալիզմ հաստատելու նպատակով, վորի ժամանակ չի լինի վո՛չ դասակարգերի բաժանում, վո՛չ պետական իշխանություն»:

Այսպիսով, մեր հեղափոխությունը հենց սկզբից իր առաջ գրել է ամբողջ հասարակության գիտակցական, պլանաչափ, սոցիալիստական վերափոխման խնդիրը: Այդ խնդիրը, վորը կատարում էր պրոլետարական ղեկատարության պետությունը, վորն իրականացնում էր պրոլետարիատը՝ դաշն կնքած աշխատավոր գյուղացիության հետ, չափազանց բարդ խնդիր էր, և նրա լուծումը տեղի յեր ունենում պատմական վերին աստիճանի դժվարին պայմաններում:

Պրոլետարական ղեկատարության այդ խնդրի լուծումն սկսեց փլուզման պայմաններում, այն պայմաններում, յերբ յերկրի հյուծված ու քայքայված էր իմպերիալիստական պատերազմի հետևանքով: Նա այդ խնդրի լուծումն սկսեց տապալված շահահործող դասակարգերի կատաղի ընդդիմադրության պայմաններում, ըստ վորում այդ դասակարգերի ուժը չափազանց մեծ էր: Ռուսական բուրժուազիան սերտորեն կապված էր արտասահմանի իմպերիալիստական կապիտալի հետ — նրա ձեռքին էին գտնա-

վում խոշոր արդյունաբերությունը, յերկաթուղիները, կառավարման ամբողջ ապարատը: Մյուս շահագործող դասակարգի — կալվածատերերի դասակարգի — ձեռքին եր գտնվում յերկրի ամբողջ հողային ֆոնդի առյուծի բաժինը: Դյուղում գոյություն ունեն կուլակությունը, վորի թիվը հասնում եր մի քանի միլիոն տնտեսության և վորն իր ցանցի մեջ եր առել գյուղը, ծծում եր նրա հյուսթը, շահագործում եր բատրակներին ու չքավորությունը:

Այդ շահագործող դասակարգերի դեմ, իրականացնելով դասակարգերի վոչնչացման խնդիրը, մեր յերկրի բանվոր դասակարգը, աշխատավոր գյուղացիության հետ դաշն կնքած, պայքար մղեց Պրոլետարական սոցիալիստական մեծ հեղափոխության առաջին իսկ քայլերից:

Պետք ե նկատի ունենալ, վոր այն դեվարին, ծանր պայմաններում, վորոնց մեջ սկսվեց պայքարը դասակարգերի վոչնչացման համար հետաձագ ու քայքայված մի յերկրում, հաղթանակի կարելի յեր հասնել միայն մի շարք անցումային միջոցառումների միջոցով: Բոլշևիկյան կուսակցությունը և խորհրդային կառավարությունը մի շարք նախնական, անցումային ձեռնարկումներ իրականացրին, նախքան կալվածատերերի դասակարգի ու բուրժուազիայի վոչնչացման համար մղվող պայքարն ամբողջ լայնությունամբ ծավալելը: Չե՞ վոր, յեթե խորհրդային իշխանության առաջին ակտերից մեկը կալվածատիրական հողագործություն վոչնչացումն եր, կալվածատերերի մասնավոր սեփականությունը կազմող հողերի բռնազբաղումը, այնպես վոր հողը փաստորեն Պրոլետարական մեծ հեղափոխության հենց սկզբից դարձավ համաժողովրդական, պետական սեփականություն, ապա արդյունաբերական ձեռնարկությունների, յերկաթուղային տրանսպորտի և այլնի հանրայնացմանը մեր պրոլետարական պետությունը մոտեցավ վոչ միանգամից: Վոչ չե՞ չոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխության նախորդակին, վոչ ել հեղափոխության առաջին որերին մեր կուսակցությունը և խորհրդային իշխանությունը դեռևս խնդիր չեյին դրել իրենց առաջ անմիջականորեն գրավելու բոլոր ձեռնարկություններն ու արտադրության բոլոր միջոցները. չոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխության սկզբում առաջին հերթին առաջադրվեց մասնավոր կապիտալիստական արդյունաբերության նկատմամբ բանվորական վերահսկողություն սահմանելու խնդիրը:

Այդ տեսակետից արժե հիշեցնել Լենինի նախահոկտեմբե-

րյան հոգեվածները՝ «Մպառնացող կատաստրոֆը և ինչպես պայքարել նրա դեմ» և «Կպահնե՞ն արդյոք բոլշևիկները պետական իշխանությունը» և այլն, վորոնց մեջ պարզ ու ճշգրիտ կերպով ձևակերպված ե, թե ինչպիսի մոտակա խնդիրներ եր դնում մեր կուսակցությունը պրոլետարական հեղափոխության առաջ. «վոչ թե սոցիալիզմ «մոցնել», վորպես մեր ամմիչալան խնդիրը, այլ անսոցիալիզմ «մոցնել», վորպես մեր հանրային արտադրության ու մթերքների անմիջական միայն հանրային արտադրության Պատգամավորների խորրի բաշխման նկատմամբ Բանվորական Պատգամավորների խորրի հըրդի վեռախողորմություն մսցնելուն» (Լենին): Այսպես եր դրվում հարցը Պրոլետարական մեծ հեղափոխության նախորդակին:

Այն բանից հետո միայն, յերբ հաջողվեց կազմակերպել բանվոր դասակարգը և մոտեցնել նրան արտադրության կառավարմանը, ինչպես նաև ապահովել գյուղացիության աշխատավոր մասսաների աշակցությունը — դրանից հետո միայն պրոլետարական դիկտատուրան մոտավորապես 1918 թվականի գարնանից սկսեց հետագա վճռական հարվածներ հասցնել բուրժուազիային, խլելով հետագա վճռական հարվածներ հիմնական միջոցները և ազգայնացնելու դրանք, դարձրեց այն համաժողովրդական սեփականություն:

Ըստ այդմ մասնավոր-կապիտալիստական սեփականության ազգայնացումը, վորն սկսվեց բանվորական վերահսկողության դեկտեմբերի նկատմամբ հակահեղափոխական բուրժուազիայի ընդդիմադրության պայմաններում, իսկ այնուհետև ծավալվող քաղաքացիական պատերազմի պայմաններում, վորը կազմակերպել եր այդ բուրժուազիան ինտերվենտների հետ դաշն կնքած, — բուրժուազիայի վերաբերմամբ ամենավճռական և անողորմ բնույթ եր կրելու:

Յերբ մենք խոսում ենք ազգայնացման մասին, պետք ե ճշգրիտ կերպով արտահայտվել. — պետք ե նշել, վոր Մարքսն, որի-նակ, վորոշ պայմաններում հնարավոր եր համարում ազգայնացումը, բուրժուազիայից վորոշ ձեռնարկություններ փրկագնելու ձևով: Իր նամակներից մեկում նա ասում ե, թե «գուցե մենք ստիպված լինենք փրկանք վճարել այդ բանդային»:

Մեզ մոտ ազգայնացումը կատարվեց ամենավճռական ու անողորմ ձևով — բռնազբաղված ձևով, խլելու ձևով, բուրժուազիայից արտադրության բոլոր միջոցներն եքսպրոպրիացիայի յենթարկելու ձևով՝ առանց հատուցման:

Շահագործող դասակարգերի վռնչացումը մեր յերկրում ընթացել է դասակարգային ամենակատաղի կռվի պայմաններում:

Լենինը բազմիցս մատնանշել է, վոր բուրժուազիայի տապալումը, նրա արտադրության միջոցների եքսպրոպրիացիան, նրան տիրապետող դիրքից զրկելը կտասնապատկի նրա ընդդիմադրությունը:

Մեր յերկրի բանվոր դասակարգն ու աշխատավոր գյուղացիությունը այդ բանն զգացել են փորձով, իրենց ուսերի վրա: Բուրժուազիան, կալվածատերերի հետ միասին, պայքարի ամենասուղ, ամենավճռական միջոցների դիմաց պրոլետարիատի դիկտատուրայի դեմ: — Նա քաղաքացիական պատերազմ կազմակերպեց խորհրդային պետություն դեմ, նա ոգնություն կանչեց ոտարերկրյա կապիտալի բանակները, միացավ նրանց հետ, վորպեսզի ինտերվենցիայի ճանապարհով, խորհրդային յերկրի աշխատավոր մասսաների վրա զինված հարձակում գործելու ճանապարհով տապալեր պրոլետարիական դիկտատուրան, վերադարձներ փողի, բանկերի, ֆաբրիկաների ու գործարանների մասնավոր սեփականատիրությունը, բանվոր դասակարգին ու գյուղացիությունը զրկեր նրանց նվաճումների պտուղներից և նորից նրանց վիզն անցկացներ կապիտալիստական ստրկություն լուծը:

Հակահեղափոխական բուրժուազիայի դեմ մղվող այդ կռվում, վորը տեղի յեր ունենում վնչ միայն արտաքին ճակատներում, այլ վորն ուղեկցվում էր յերկրի ներսում պրոլետարիական դիկտատուրայի դեմ ուղղված դավադրություններով ու ապստամբություններով, մեր կուսակցությունն իր հերթին պետք է դիմեր դասակարգային կռվի վճռական, անողոք, հեղափոխական միջոցներ: Խորհրդային պետությունն ամենակարճ ժամանակամիջոցում, հենվելով աշխատավորների անձնագործ պաշտպանության վրա, ստեղծեց հզոր կարմիր բանակ, ինտերվենյուների բանակներին, կալվածատերերի ու բուրժուազիայի բանակներին հակահարված տալու համար: Ստեղծվեցին պետական այնպիսի մարմիններ, ինչպես սարտաթի ու հակահեղափոխություն դեմ պայքարող արտակարգ հանձնաժողովները՝ բուրժուազիայի ընդդիմադրությունն ամբողջ ուժով և ամենայն խստություն ճնշելու և հակահեղափոխական կազմակերպությունները խորտակելու համար:

Դրան զուգընթաց, մեր կուսակցությունը լուծում էր նաև մի այլ խնդիր—վերջնականապես արմատախիլ անել բուրժուազիայի

տնտեսական հիւժը, զրկել նրան այն տնտեսական միջոցներից, վորոնք նա դեռ տնորինում էր և վորոնք նա ոգտագործում էր պրոլետարիական դիկտատուրայի դեմ: Այդ նպատակին էր ծառայում ռազմական կոմունիզմի քաղաքականությունը: Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ, ինչպես հայտնի յի, պատերազմի ծանր պայմանների հետևանքով, բոլոր միջոցները պաշտպանության համար մոբիլիզացիայի յենթարկելու անհրաժեշտություն չկար: Բուրժուազիայի կատաղի ընդդիմադրությունն առկայության պայմաններում, և մասամբ այդ ընդդիմադրությունը ճնշելու նպատակով, անհրաժեշտ յեղավ կիրառել ռազմական կոմունիզմի քաղաքականությունը: Այդ քաղաքականությունը պրոլետարիական պետությանը հնարավորություն տվեց ամենաուժեղ հարված հասցնել բուրժուազիային տնտեսական բնագավառում, քանի վոր ռազմական կոմունիզմի ժամանակ մասնավոր կապիտալիստական սեփականության ազգայնացումը, մասնավոր կապիտալիստական ձեռնարկությունները ազգայնացումը կատարվեց հետևողականորեն և մինչև վերջ:

Քաղաքացիական պատերազմը վերջացավ բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գյուղացիություն հաղթանակով իրենց թշնամիներին նկատմամբ: Քաղաքացիական պատերազմը վերջանալուց հետո մեր կուսակցությունը, Լենինի ղեկավարությամբ, ձեռնամուխ յեղավ գյուղացիության հետ ճիշտ տնտեսական փոխհարաբերություններ հաստատելու գործին, վորպեսզի տնտեսական մերձեցում հաստատվեր գյուղացիության հետ, վորպեսզի խաղաղ շինարարության և հետագայում սոցիալիզմին անցնելու պայմաններում ամրացվեր բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիության հետ՝ բանվորների ղեկավարությամբ:

Մեր կուսակցությունը, քաղաքացիական պատերազմը վերջանալուց հետո, վերադարձավ այն քաղաքականությանը, վոր Լենինը նշել էր դեռ 1918 թվականի աշնանը, քաղաքականությունը, վորի նպատակն էր սոցիալիզմի կառուցումը այնպիսի մեթոդներով, այնպիսի յեղանակներով, վորոնք համապատասխանեյին բանվոր դասակարգի հաղթանակի ձեռք բերված աստիճանին:

Խորհրդային պետությունն իր ձեռքում կենտրոնացրեց արտադրության հիմնական միջոցները, խոշորագույն ձեռնարկությունները, տրանսպորտը, առևտրի հիմնական դիրքերը, բանկային գործը, ժողովրդական տնտեսության այդ բոլոր առաջատար, հրամանատարական բարձունքները պրոլետարիատի դիկտատուրայի ձեռքին եյին:

վրա, պրոլետարական պետությունը քայլ առ քայլ նեղում, սահմանափակում և արտամղում երկապիտալիստական տարրերին:

Ըստվորում մեր կուսակցությունը ղեկավարվում եր առաջին հերթին Լենինի պատգամով՝ սոցիալիզմի բազան—խոշոր արդյունաբերությունը—ամրապնդելու մասին, յերկրի երկկտրիֆիկացիան իրականացնելու մասին, առանց վորի անհնարին և սոցիալիզմ կառուցել: Որ որի վրա կուսակցությունը և խորհրդային պետությունն ուժեր ու միջոցներ եյին կուտակում, ամրապնդում ու աճեցնում եյին սոցիալիստական խոշոր արդյունաբերությունը, ամրապնդում ու ընդարձակում եյին եկոնոմիկայի սոցիալիստական սեկտորը: Չի կարելի մոռանալ, վոր մասնավոր կապիտալը տասը տարի սրանից առաջ դեռ բավականին խոշոր ուժ եր ներկայացնում: Յեթե խոսելու լինենք առևտրի մասին, ապա պետք ե ասել, վոր 1923—1924 թվականներին մանր կապիտալիստիկների մասնավոր առևտուրն իր կշռով կազմում եր 57,7 տոկոս: Վճռական լծակներն այստեղ ևս պրոլետարական պետության ձեռքին եյին, բայց ամբողջ ապրանքային շրջանառության 57,7 տոկոսն այն ժամանակ դառնում եր մասնավոր կապիտալիստների ու կապիտալիստիկների ձեռքին: 1924—1925 թվականներին մասնավոր առևտրի կշիռը նվազեց մինչև 42,5 տոկոսի: 1925—1926 թվականներին մասնավոր առևտրի ծավալը կազմում եր 42,3 տոկոս: 1926—1927 թվականներին նա նվազեց մինչև 36,9 տոկոսի: 1928 թվականին նա կազմում եր արդեն 22,5 տոկոս, 1929 թվականին՝ 13,5 տոկոս, իսկ 1930 թվականին՝ միայն 5,6 տոկոս: Այսպես, քայլ առ քայլ տեղի յեր ունենում կապիտալիստական տարրերի արտամղումն առևտրի ասպարեզից:

Մասնավոր արդյունաբերությունն ամբողջ արդյունաբերության համախառն արտադրանքի մեջ գրավում եր—1923—1924 թվականներին՝ 23,7 տոկ, 1924—1925 թվականներին՝ 19, 1926—1927 թվականներին՝ 14, 1927—1928 թվականներին՝ 13,1, 1929 թվականին՝ 10,5, 1930 թվականին՝ 5,6, 1932 թվականին՝ 0,5, 1933 թվականին՝ 0,45, 1934 թվականին՝ 0,33 տոկոս:

Ներկայումս կապիտալիստական տարրերը վերջնականապես դուրս են մղված թե արդյունաբերությունից, թե առևտրից:

* * *

Յերբ տնտեսության վերականգնման պրոցեսն ավարտվում եր, մեր կուսակցությունն ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ հըռ-

չակեց ու սկսեց իրականացնել յերկրի ինդուստրացման քաղաքականությունը, վորպես միակ քաղաքականություն, վորն ընդունակ ե ապահովելու խորհրդային պետության ուժն ու անկախությունը, և վորն ընդունակ ե հիմք ստեղծելու մեր ամբողջ տնտեսությունը սոցիալիստական ձևով վերակառուցելու համար: Իրականացնելով յերկրի ինդուստրացումը, բոլշևիկների կուսակցությունը հետևեց մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության մասին Լենինյան—ստալինյան ուսմունքին: Այդ վճռական, բեկման ետապում կուսակցության դեմ ծառացավ հակահեղափոխական զինովյեվական ~ տրոցկիստական ոպողիցիան, վորը փորձում եր խախտել կուսակցության հավատը մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության նկատմամբ, փորձում եր կուսակցությանը քաշ տալ այլ ճանապարհի վրա, վորն անխուսափելիորեն տանում եր դեպի կապիտալիզմի վերականգնումը, դեպի մեր բոլոր դերքերի հանձնումը:

Մեր կուսակցությունը ջախջախեց զինովյեվական ~ տրոցկիստական ոպողիցիան և դրանով իսկ ուղի հարթեց կուսակցության անդամների համախմբման, բոլոր աշխատավորներին մեր յերկրի ինդուստրացման և սոցիալիստական կարգի կառուցման մեծ գործի շուրջը մորիլիզացիայի յենթարկելու համար:

Յերկրի ինդուստրացման քաղաքականությունը կիրառվում եր միչ միայն ներքին թշնամիների, այլև արտաքին թշնամիների՝ ոտաբերկրյա կապիտալիստների և նրանց գործակիցների ու պնակալեզների ամենախիստ ընդդիմադրության պայմաններում, վորոնք կոնսպիրացիայի եյին յենթարկվել և գործում եյին այստեղ, մեզ մոտ, մեր ղեկավար մարմիններում—Պետպլանում, արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ժողկոմատներում ու հիմնարկներում, գործում եյին ամեն տեսակի մասնագետների դիմակի տակ, վորպեսզի վիժեցնեն ինդուստրացման գործը, մեզ ֆուսս հասցնեն, խտեբովենցիայի պայմաններ նախապատրաստեն:

Մեր կուսակցությունը համառորեն իրականացնում եր իր նպատակը և քայլ առ քայլ, ավելի ու ավելի ծավալուն տեմպով կիրառում ինդուստրացման քաղաքականությունը: 1924—1925 թվականներից մինչև 1929 թվականը—մեծ բեկման ու համատարած կոլեկտիվացման անցնելու թվականը—շատ տարիներ չեն անցել, բայց այդ տարիների ընթացքում մեր արդյունաբերությունն այնքան աճեց, արդյունաբերական արտադրանքը մեր յերկրում այնքան ավելացավ, վոր սոցիալիստական արդյունա-

բերությունն սկսեց իսկապես խաղալ այն դերը, վոր նախորդում էր նրա համար մեր կուսակցութունը: Սոցիալիստական արդյունաբերությունը դառնում էր վե՛շ միայն մեր անկախության հիմքը, խորհրդային Միության ամրության հիմքը, այլև ամբողջ ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման բանալին և առաջին հերթին գյուղատնտեսության վերակառուցման բանալին, այն սոցիալիստական հիմունքներով վերափոխելու բանալին:

Յերբ լիարյուն սոցիալիստական արդյունաբերությունն սկսեց տալ մեքենաներ, գյուղատնտեսական գործիքներ, յերբ գյուղացին զգաց այդ նոր տեխնիկայի ուժը,—բեկում սկսվեց գյուղացիության մեջ: Վե՛շ միայն չքավորությունը, այլև միջակները, վորոնք արդեն նախապատրաստվել էին մեր կուսակցության նախընթաց քաղաքականության շնորհիվ, գործնականում համոզվեցին կոոպերացման առավելությունների նկատմամբ, խոշոր տնտեսության առավելությունների նկատմամբ, նոր տեխնիկայի առավելությունների նկատմամբ, և սկսեցին մասսայաբար անցնել կոլտնտեսությունների ուղին, հանրային խոշոր տնտեսության ուղին:

Առաջին հնգամյակի տարիներին ծավալվեց վերջին, վճռական մարտը կուլակության դեմ, վորը թվի տեսակետից առավել խոշորն էր դեռևս մնացած կապիտալիստական դասակարգերի մեջ, վորի մասին Լենինն ասում էր, թե դրանք «ամենագաղանային, ամենակոպիտ, ամենավայրագ շահագործողներն են, վորոնք մյուս յերկիրների պատմության մեջ բազմիցս վերականգնել են կալվածատերերի, թագավորների, տերտերների, կապիտալիստների իշխանությունը»:

Այդ վերջին ու վճռական մարտը կուլակության դեմ տեղի յեր ունենում համատարած կոլեկտիվացման՝ հիմքի վրա: Յերբ յերևան յեկավ գյուղացու ձգտումը դեպի կոլտնտեսություն, յերբ կոլտնտեսությունները մտնելու պրոցեսն սկսեց ընդգրկել գյուղացիության ափելի ու ափելի լայն մասսաները, մեր կուսակցությունը կուլակության սահմանափակման ու արտադման քաղաքականությունից շրջադարձ կատարեց դեպի կուլակությունը վորպես դասակարգ, համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա, վերացնելու քաղաքականությունը:

Քուրբին հայտնի յե, թե վորքան տաք ու կատաղի յեր կոլտնտեսությունների համար կուլակության դեմ մղվող պայքարը, կուլակության, վորն ամեն կերպ փորձում էր հարվածներ հասցնել մեր խորհրդային պետությանը, վորը սարսափ յեր

յենթարկում հացամթերումները, պայքարում էր խորհտնտեսությունների դեմ, փորձում էր քայքայել կոլտնտեսությունները, ահաբեկում էր գյուղացիներին, ագիտացիա յեր մղում կոլտնտեսային շինարարության դեմ:

Դա դասակարգային ամենակատաղի պայքարի մի մոմենտ էր և այդ պայքարն իր արտացոլումը գտավ նաև կուսակցության ներսում:

Գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման մեծ խնդիրն իրականացնելու համար մեր կուսակցությունը պետք է տապալեր, ջախջախեր, վո՛շնչացներ աջ ոպորտունիստներին, վորոնք փորձում էին ընդդիմանալ կուսակցության այդ քաղաքականությանը, վորոնք պայքարում էին թե՛ ինդուստրացման, թե՛ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերափոխման դեմ, վորոնք փորձում էին հետ քաշել մեզ, քաշել այն ուղին, վորը՝ ձիշտ այնպես, ինչպես և տրոցկիստական ոպդիցիայի ուղին՝ անխուսափելիորեն տանում էր դեպի կապիտալիզմի վերականգնումը:

Կուսակցությունը ջախջախեց աջ-ոպորտունիստական թեքումը, վորը կուլակության գործակալությունն էր Համ(բ)Կ ներսում, կուսակցությունը նոր աստիճանի վրա համախմբեց բանավոր դասակարգն ու աշխատավոր գյուղացիությունը, խանդավառության կրակ վառեց նրանց մեջ: Ընդմիշտ կմնան սերունդների հիշողության մեջ առաջին հնգամյակի մեծ խանդավառությունն ու շինարարության պաթոսը, յերբ բանվորները հերոսական նախաձեռնություն, մեծագույն անձնազոհություն էին ցուցաբերում նոր, սոցիալիստական ինդուստրիայի ստեղծման համար, գիշանտների՝ Մազնիտոգորսկի, Դնեպրոստրոյի, Կուզնեցկի, տրակտորային գործարանների և մի ամբողջ շարք այլ ձեռնարկությունների կառուցման համար մղվող պայքարում, ձեռնարկություններ, վորոնք նոր, սոցիալիստական ինդուստրիայի հիմքը դարձան:

Մեր կուսակցության ձիշտ ղեկավարությունը և ոպորտունիստների դեմ մղվող համառ պայքարն ապահովեցին այն, վոր մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության լենինյան-ստալինյան գաղափարը մարմնացավ կյանքում: Սոցիալիզմը հաղթեց մեր յերկրում: Մեր յերկիրը ներկայումս սոցիալիստական յերկիր է: ԽՍՀՄ-ում ստեղծված է առաջնակարգ սոցիալիստական արդյունաբերություն, վորը ժողովրդական տնտեսության բոլոր ձյուղերը զինում է առաջավոր տեխնիկայով: Ստեղծված է

սոցիալիստական խոշոր գյուղատնտեսություն՝ կոլտնտեսությունները ու խորհրդատնտեսությունները հիմքի վրա, վորը գործում է ամենաթափառանկալից ու կատարելագործված մեքենաներով: Առևտուրը կատարվում է պետական ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների միջոցով. նա խորհրդային առևտուր է առանց կապիտալիստների ու սպեկուլանտների:

1921 թվականին «Պարենային հարկի մասին» բրոշյուրի մեջ Լենինն ասում էր, թե «Սոցիալիստական խորհրդային հանրապետություն» արտահայտությունը նշանակում է խորհրդային իշխանություն վճռականությունը՝ իրականացնելու անցումը սոցիալիզմին և վոչ յերբեք տվյալ տնտեսական կարգերը սոցիալիստական համարելը: Այժմ մենք կարող ենք մեր հայրենիքն անվանել սոցիալիստական յերկիր, վոչ միայն այն նպատակը մատնանշելու իմաստով, վորով դեկավարվում են մեր կուսակցությունը, բանվոր դասակարգը և աշխատավոր գյուղացիությունը. այժմ «սոցիալիստական յերկիր» բնորոշումը լիովին համապատասխանում է այն իրականությանը, վորը մենք ներկայումս ունենք ԽՍՀՄ-ում:

Մեր Խորհրդային պետության մեջ այժմ անբաժանելիորեն տիրապետում է սոցիալիստական տնտեսությունը: Թե արդյունաբերություն մեջ, թե տրանսպորտում գործում են պետական, սոցիալիստական ձեռնարկությունները: Գյուղում, գյուղատնտեսություն մեջ նույնպես մենք ունենք պետական ձեռնարկություններ—մեքենատրակտորային կայաններն ու խորհրդատնտեսությունները և բացի դրանից—կոլտնտեսային ձեռնարկությունները, վորոնք նմանապես սոցիալիստական ձեռնարկություններ են, և վերջին տարիների ընթացքում տեղի ունեցավ վոչ միայն—ավելի ճիշտ, վոչ այնքան—կոլտնտեսային արտադրության զգալի աճումը, այլև հենց կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսություններում յեղած կարգերի ամրացումը, կոլտնտեսային կարգապահություն ամրապնդումը:

Այդ բնագավառում կատարված հեղաշրջման ամբողջ մեծությունը հասկանալու համար բավական է հիշեցնել, վոր դեռ միայն 9 տարի առաջ, 1927 թվականին, կոլտնտեսություններն իրենց մեջ համախմբված տնտեսությունների թվով բոլոր գյուղացիական տնտեսությունների 0,8 տոկոսն էին կազմում, իսկ ցանքի տարածությունը՝ ցանքի ամբողջ տարածության 0,7 տոկոսը: Գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման ղինամիկան ըստ տարիների հետևյալ պատկերն ունի.

Կոլեկտիվացման տոկոսը

Տարիներ	Ըստ ցանքի թվով	Ըստ ցանքի
1927	0,8	0,7
1928	1,7	1,2
1929	3,9	3,6
1930	23,6	30,9
1931	52,7	63,0
1932	61,5	75,7
1933	64,4	81,0
1934	71,4	84,7
1935 (առ 1/IV)	81,0	—
1936 (առ 1/IV)	89,0	—

Այսպիսով արդեն 1931 թվականին գյուղատնտեսության կեսից ավելին կոլեկտիվացված էր: Ներկայումս, նախնական, դեռ վոչ վերջնական տվյալներով, գյուղացիական բոլոր տնտեսությունների 89 տոկոսը ներգրավված է կոլտնտեսությունների մեջ, իսկ ինչ վերաբերում է ցանքի տարածությանը, ապա վերջինիս միայն 3 տոկոսն է գտնվում մասնավոր, անհատական տնտեսությունների ձեռքին:

Այսպիսով մեզ մոտ, թե քաղաքում, թե գյուղում անբաժանելիորեն տիրապետում է սոցիալիստական տնտեսությունը:

Մենք ասում ենք «անբաժանելիորեն տիրապետում են», վորովհետև ասել, թե սոցիալիստական տնտեսությունը միակն է մեր յերկրում, ճշգրիտ չէր լինի, դա չէր համապատասխանի իրերի փաստական դրությունը, վորովհետև բնակչության մոտ 10 տոկոսը դեռ կապված է մասնավոր տնտեսության հետ. այդ՝ գյուղացիական մանր տնտեսություններն է, այդ՝ անաչաղործն է, վորը մանր մասնավոր տնտեսության տոկոսը և մասնավանդ նրա տեսակարար կշիռն ու դերը խիստ աննշան են: Բայց նա դեռ գյուղություն ունի, և այդ բանը պետք է հաշվի առնել:

Այսպիսով, ավելի ճիշտ կլինի ասել, վոր սոցիալիստական տնտեսությունն անբաժանելիորեն տիրապետող է մեր յերկրում: Այդ լիովին ու ամբողջությամբ բնորոշում է դրությունը:

Սոցիալիստական տնտեսությունը հիմնական, անբաժանելիորեն տիրապետող ուժ է մեր յերկրում, մի ուժ, վորն ուղղու-

կարգ վերացնելու հետևանքով: Մեր յերկրում չկան կապիտալիստներ, չկան կալվածատերեր, չկան կապիտալիստական առևտրականներ, չկան կուլակներ:

Սակայն պետք է նկատի ունենալ, վոր մեզ մոտ դեռ գոյություն ունի արտադրության միջոցների մասնավոր սեփականություն մասն անտեսություն մեջ, կան անհատական անտեսություն մնացորդներ, կան տնայնագործներ: Անուշադրության դեպքում, մեր աչքաթող անելու դեպքում կարող է դեռ ստացվել այնպիսի դրություն, վոր այդպիսի սկսեն աճել կապիտալիստիկներ, սպեկուլանտներ, չարչիներ և այլն:

Ուստի և, յերեքը չսահմանափակվելով այդ հաջողության սոսկ արձանագրումով, անհրաժեշտ է թե մեր որենքները, թե մեր պրակտիկան ուղղել այն նպատակին, վորպեսզի այդ մասնավոր անտեսությունը, վորը դեռ գոյություն ունի և թուլատրվում է, լինի իսկապես աշխատավորական անտեսություն, այսինքն, վորպեսզի այդ անտեսությունը յեկամուտ ստանա և իր գոյությունը պահպանի վնչ թե այլ մարդկանց շահագործելու հիման վրա, վնչ թե սպեկուլացիայի հիման վրա, այլ այդ մասն անտեսատիրոջ իսկապես անձնական աշխատանքի հիման վրա:

Մեր յերկրում շահագործող դասակարգերը վերջնականապես վոչնչացված են, նրանց վոտքի տակի հողը խլված է վերջնականապես: Նրանք մեզ մոտ գոյություն չունեն, և սոցիալիստական հասարակության հասարակական կազմակերպումը վոչ մի հնարավորություն չի տալիս նրանց գոյության ու առաջացման համար:

Սա յե առաջին հիմքն այն բանի, վոր ընկեր Ստալինը պարոն Ռոյ Հոռադի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ կարող եր ասել, վոր մեր յերկրում ներկայումս չկան միմյանցից արմատապես տարբերվող դասակարգեր: Դրա մյուս հիմքը հանդիսացավ գյուղացիության սոցիալիստական վերափոխման այն պրոցեսը, վորն այժմ մոտենում է ավարտման:

Ինչ դրություն մեջ է գտնվում ներկայումս գյուղացիությունը մեր յերկրում, և ինչ փոխարարություններ գոյություն ունեն իՍՍՀՄ-ում բանվորների և գյուղացիների միջև: Տարբերվում են արդյոք այդ դասակարգերն այժմ այնպես, ինչպես տարբերվում էին առաջ, յերբ բանվոր դասակարգն զբաղված եր պետական սոցիալիստական խոշոր ձեռնարկություններում, իսկ գյուղացին մնում եր մասն սեփականատեր և աշխատում եր իր մասն մասնավոր անտեսության մեջ:

Շարունակվում է արդյոք ներկայումս գոյություն ունենալ

այն ձևով, ինչպես նա գոյություն ունեւր մի քանի տարի սրանից առաջ, մասն մասնավոր սեփականատերերի դասակարգի — գյուղացիների — և հետևողականորեն սոցիալիստական տիպի ձեռնարկություններում աշխատող բանվոր դասակարգի միջև յեղած դասակարգային արմատական տարբերությունը:

Վնչ, այդ արմատական տարբերությունն այժմ չկա: Ներկայումս թե բանվորները, թե գյուղացի-կոլտնտեսականներն աշխատում են սոցիալիստական ձեռնարկություններում, աշխատում են անտեսության սոցիալիստական կազմակերպման շրջանակներում, սոցիալիստական անտեսության շրջանակներում:

Վորոշ տարբերություններ բանվորների ու կոլտնտեսականների միջև, արտադրության միջոցների նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքի տեսակետից, դեռ կան, և այդ մասին կիսոսենք ստորև, բայց դասակարգային առնչակամ տարբերություն բանվորների բայց դասակարգային միջև մեր յերկրում այժմ արդեն չկա: Հիմնականում գյուղացիների միջև մեր կոլտնտեսականն այժմ աշխատում են արդեն թե բանվորը, թե կոլտնտեսականն այժմ աշխատում են արտադրության այնպիսի միջոցներով, վորոնք սոցիալիստական հանրային սեփականություն են, այնպիսի գործիքներով, վորոնք հանրային, սոցիալիստական սեփականություն են:

Գյուղացիներն աշխատում են կոլտնտեսություններում, վորտեղ հանրայնացված են արտադրության հիմնական միջոցները, ըստվորում նրանք աշխատում են կամ արտադրության այնպիսի միջոցներով, վորոնք կոլտնտեսությանն են պատկանում, ուստի և հանդիսանում են հանրային, սոցիալիստական սեփականություն, կամ թե արտադրության այնպիսի միջոցներով (տրակտորներ, կամ թե արտադրության այնպիսի միջոցներով (տրակտորներ, կամ թե արտադրության այնպիսի միջոցներով), վորոնք պատկանում են սոցիալիստական պետությանը և այլ մեքենաներ), վորոնք պատկանում են սոցիալիստական պետությանը և վորոնք պետությունը մեքենա-տրակտորականների միջոցով ոգտագործելու յե տալիս կոլտնտեսություններին վորոշ պայմաններով, ոգնելով նրանց զարգացնելու, թյուններին վորոշ պայմաններով, ոգնելով նրանց զարգացնելու, կերտելու և բարձրացնելու սոցիալիստական հողագործությունը:

Յեթե խոսելու լինենք հանրային յեկամուտի մեջ ունեցած մասնակցության մասին, հանրային յեկամուտից բաժին ստանալու ձևերի ու մեթոդների տեսակետից, ապա այստեղ ճիշտ ունեն կերպ կարելի յե ասել, վոր ինչպես բանվոր դասակարգը, այնպես և կոլտնտեսականները, յեկամուտի իրենց բաժինն ստանում են հանրային, սոցիալիստական ֆոնդից, ստանում են հանրային, սոցիալիստական յեկամուտից:

Յեվ այստեղ բանվորների ու գյուղացիների միջև դեռ կա

տաղերութեան պայմաններում: Այդ չհաջողվեց և յերբեք չի հաջողվի, վորովհետև արդյունաբերական պահեստի բանակը, գործազուրկների բանակը, կապիտալիստական կարգերի անհրաժեշտ պատկանելութունն և և այդ բանակն աճում և կապիտալիստական արտադրութեան դարգացմանը զուգընթաց: Գործազուրկության ու թշվառութեան այդ բանակն աղետալին չափերով ընդարձակվում և տնտեսական ճգնաժամերի շրջանում, վորոնք անխուսափելի յեն կապիտալիզմի որով:

ԽՍՀՄ-ում կառուցված և տնտեսութեան սոցիալիստական կազմակերպում, և շնորհիվ արտադրութեան այդ սոցիալիստական կազմակերպման ու տնտեսութունը պլանայնորեն վարելուն վոչնչացված և ճգնաժամերի բուն հնարավորութունը, ընդմիջտ վոչնչացված և գործազուրկութունը:

Դրանով իսկ, մենք մեր պետութեան մեջ յուրաքանչյուր քաղաքացու համար ապահովեցինք յերաշխափորված ու վարձատրվող աշխատանք ստանալու իրավունք: Մենք աշխատանքի ուսալ իրավունք ապահովեցինք Խորհրդային յերկրի յուրաքանչյուր քաղաքացու համար:

Գյուղում ընդմիջտ վոչնչացված և գյուղացիութեան շերտավորումը: Բոլոր կոլտնտեսականների համար ստեղծված են ունեւոր, կուլտուրական կյանքի հասնելու հնարավորութուններ:

Այդ բանը նվաճված և հաստատուն կերպով և դա վոչ վոք չի խլի մեզանից: Յեւ վոր մեջն և մեր Խորհրդային յերկրի, խորհրդային հասարակարգի մեծագույն նվաճումներից մեկը:

Ահա թե ինչու մենք կարող ենք ներկայումս ասել, վոր վճռական աստիճան և ձեռք բերված դասակարգերի վոչնչացման գործում, վոր դասակարգերի վոչնչացման ասպարեզում գլխավորն արդեն կատարված և, վոր կառուցված և հասարակութեան՝ իր հիմքում սոցիալիստական կազմակերպութունը:

* *

Բայց անհրաժեշտ և, վոր մենք տեսնենք վոչ միայն այն արդյունքը, վորն ստացվել և հսկայական պատմական աշխատանքի հետևանքով. մենք պետք և տեսնենք նաև դասակարգային տարբերութունների այն մնացորդները, վորոնք դեռ գոյութուն ունեն մեր յերկրում: Մենք պետք և հիշենք, վոր դասակարգերի վոչնչացման պրոցեսը դեռ ավարտված չէ, վոր դասակարգերի վոչնչացման պրոցեսը շարունակվում և:

Պարոն Ռոյ Հոուարդի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ ըն-

չեր Ստալինը մատնանշեց, վոր մեր սոցիալիստական հասարակութեան մեջ չկան միմյանցից արմատապես տարբերվող դասակարգեր, բայց կան հասարակական տարբեր խավեր: Մեր հասարակութեան մեջ կան բանվորներ, գյուղացիներ, ինտելիգենցիա: Ավելի մանրամասն կանգ առնենք այդ խավերից յուրաքանչյուրի նշանակութեան վրա:

Յերբեմն ժողովներում հարց են տալիս, թե այժմ կարող ենք արդյոք խոսել մեր յերկրում բանվոր դասակարգի մասին, կարող ենք մենք արդյոք խորհրդային բանվորներին անվանել պրոլետարներ:

Ի պատասխան այդ հարցի կարելի յե ասել հետևյալը. — Իհարկե, բանվոր դասակարգի դրութունը մեզ մոտ արմատապես փոխվել և: Պրոլետարիատ ասելով միշտ հասկացվել և կապիտալիստական հասարակութեան վարձու բանվորների շահագործվող դասակարգը, դասակարգ, վորը զրկված և արտադրութեան միջոցներից և ստիպված և վաճառել իր աշխատութե: Բայց դեռ ենք գելսը «Անտի-Դյուրինգում», հետևելով Մարքսին, մատնանշել և, վոր յերբ «պրոլետարիատն իր ձեռքն և վերցնում պետական իշխանութունը և արտադրութեան միջոցները դարձնում և նախ և առաջ պետական սեփականութուն», «դրանով իսկ նա վոչնչացնում և ինքն իրեն վորպես պրոլետարիատ»: Պրոլետարիատը նըվաճելով պետական իշխանութունը, եքսպրոպրիացիայի յենթարկելով կապիտալիստների ժառանգոր սեփականութունը և դարձնելով այն հանրային սեփականութուն, դառնալով տիրապետող դասակարգ, ամրապնդելով իր դիկտատուրան, այլևս չի հանդիսաւում պրոլետարիատ, բառի հին իմաստով: Բանվոր դասակարգը Խորհրդային միութեան մեջ պրոլետարիատ չէ, բառի նախկին իմաստով, այսինքն, նա բուրժուազիայի կողմից ճնշվող դասակարգ, նրա կողմից շահագործվող դասակարգ չէ:

Պրոլետարիատը մեր յերկրում դարձել և տիրապետող դասակարգ, վորը ղեկավարում և սոցիալիզմի կառուցման գործը, դասակարգ, վորը գյուղացիութեան հետ դաշն կնքած սոցիալիստական հասարակութուն և ստեղծում:

Այսպիսով, բանվոր դասակարգի դրութունը մեր յերկրում արմատապես տարբերվում և թե նրա նախկին դրութունից, թե կապիտալիստական յերկրների պրոլետարիատի դրութունից:

Բայց բանվոր դասակարգը մեր յերկրում ևս դեռ տարբերվում և բնակչութեան մյուս խմբերից, քանի վոր բանվորները ԽՍՀՄ բնակչութեան ղեկավար մասն են հանդիսանում, նրանք

մասսաների ջանքերի գործադրում, բայց վորոնք կապիտալիստ-
ների մասնավոր սեփականությունն եյին կազմում:

Բանվոր դասակարգը բռնագրավեց այդ սեփականությունը՝
նա առաջին իսկ քայլերից այդ սեփականությունը դարձրեց հա-
մաժողովրդական. նա, այնուհետև, սոցիալիզմի շինարարության
շնորհիվ, իր անձնագործ աշխատանքի շնորհիվ, բազմապատկեց այդ
սեփականությունն այն աստիճան, վոր նա մի քանի անգամ գե-
րազանցում է այն բանից, վորպիսին եր նա մի ժամանակ, հե-
ղափոխության առաջին տարիներին:

Ահա այդ սեփականությունը, վոր ստեղծել է բանվոր դասա-
կարգը, ստեղծել է կազմակերպված պրոլետարիատը, բոլոր աշխա-
տավոր մասսաների ղեկավարը, — այդ սեփականությունը, վոր
գտնվում է խորհրդային պետության ձեռքին, համաժողովրդական
սեփականություն է: Այստեղ պետությունն է տնօրինում ամբողջ
ունեցվածքը, — այստեղ միանձնյա տեր է հանդիսանում ինքը սո-
ցիալիստական պետությունը, վորը գործում է հոգուտ բոլոր աշ-
խատավորների շահերի, հոգուտ սոցիալիզմի շահերի:

Պետությունը պետական ձեռնարկությունների բոլոր նյու-
թական միջոցների սեփականատերն է, նրանց շրջանառու և ամեն-
տեսակի այլ կապիտալների սեփականատերը: Պետությունը նշում
է յուրաքանչյուր ձեռնարկության աշխատանքի պլանն ու ծրա-
գիրը, և աշխատանքների այդ ծրագիրն անհապաղ կատարման է յե-
թակա յուրաքանչյուր ձեռնարկության կողմից, վորովհետև դա
պետական առաջադրանք է. դա այնպիսի տնտեսատիրոջ առաջա-
դրանք է, վորը գործում է հոգուտ ամբողջ ժողովրդի շահերի:

Պետական այդ ձեռնարկություններն իրենց վոչ մի մասով
չեն կարող վաճառվել կամ ուրիշին հանձնվել, առանց պետության
թույլտվության: Մեզ մոտ գործում է վորոշակի որենք, վորն
ասում է, վոր վոչ մի տրեստ, վոչ մի տնտեսական վարչություն,
վորը պետական մարմին է հանդիսանում, իրավունք չունի իր ու-
նեցվածքից վորևէ բան վաճառելու: Մեր ձեռնարկությունների
պետական ունեցվածքը չի կարող վաճառվել: Նա միայն կարող է
հանձնվել մեկ ձեռնարկությունից մյուսին, պետական մեկ կազմա-
կերպությունից մյուսին, և միայն պետական կառավարման բարձ-
րագույն մարմինների վորոշմամբ:

Ահա թե ինչ է նշանակում պետական սեփականությունը՝
Միանգամայն պարզ է, վոր այդ սեփականությունը, վորն ընդ-
գրկում է մեր յերկրի ժողովրդական տնտեսության ամենավճռա-
կան ողակները, վորն ընդգրկում է բոլոր արդյունաբերական ձեռ-

նարկությունները — հանքերը, գործարանները, բանկերը, առե-
տրական ձեռնարկությունները, յերկաթուղիները, ողային տրանս-
պորտը և այլն, — այդ սեփականությունը ճիշտ այնպես, ինչպես և
հողը, վորը համաժողովրդական պետական սեփականություն է, վրձ-
ռական ուժ, վճռական լծակ է հանդիսանում մեր տնտեսության մեջ:

Այդ սեփականությունից տարբերվում է կոոպերատիվ-կոլ-
տնտեսային սեփականությունը: Այդ սեփականությունը նույնպես
սոցիալիստական սեփականություն է: Կոլտնտեսություններն աշ-
խատավորների միավորումներ են, վորոնք գործում են իրենց
հանրայնացված արտադրության միջոցների և արտադրության
այն միջոցների ոգնությունը, վոր տրամադրում է նրանց պետու-
թյունը: Նրանք աշխատում են համաժողովրդական սեփականու-
թյուն հանդիսացող հողի վրա, վորը կոլտնտեսություններն է
թյուն հանդիսացող հողի վրա, վորը կոլտնտեսություններն է
ամբողջում անժամկետ ոգտագործման համար, այսինքն առհա-
վետ: Իրենց աշխատանքում կոլտնտեսությունները նույնպես ղե-
կավարվում են համապետական սոցիալիստական պլանով:

Պետական, այսինքն՝ համաժողովրդական և կոոպերատիվ-
կոլտնտեսային սեփականության միջև յեղած վոչ միայն ընդհա-
նուրը, այլև տարբերությունները հասկանալու համար պետք է
գիտել, թե պատմականորեն ինչպես է առաջ յեկել կոոպերատիվ-
կոլտնտեսային սեփականությունը. այլապես կարելի չէ տարվել
անհիմն իմաստակությունը:

Վերևում արդեն խոսեցինք այն յերկար ու դժվարին ուղու
մասին, վորով բանվոր դասակարգը գյուղացիությանը մոտեցրեց
կոլեկտիվացմանը:

Կոոպերատիվ-կոլտնտեսային սեփականությունն առաջ յե-
կավ գյուղացիության կոոպերացման ուղիով: Կուլակցությունն
աստիճանաբար գյուղացիներին մոտեցնում էր այդ կոոպերացմա-
նը, արտադրական արտեղների ստեղծմանը, ձգտելով գյուղացիներ-
ին սոցիալիզմի մոտեցնել յուրաքանչյուր գյուղացու համար ա-
մենից ավելի հեշտ, նրանց համար ամենից ավելի մատչելի ու ա-
մենից ավելի հասկանալի ուղիով:

Կոոպերատիվ-կոլտնտեսային սեփականությունը յերևան յե-
կավ այն բանի հետևանքով, վոր առանձին աշխատավոր-գյուղա-
ցիները — միջակներն ու չքավորները, իրենց արտադրության մի-
ջոցները համախմբելով կոլտնտեսություններում, այնուհետև պե-
տությունից ձեռք բերին արտադրության նոր միջոցներ, վորպես-
զի գործեն համատեղ, վորպեսզի համատեղ կառուցեն հանրային,
սոցիալիստական խոշոր տնտեսություն:

Պատմականորեն այսպես ե տեղի ունեցել սեփականութեան կոտորածի-կոտորածային սոցիալիստական ձևի առաջացումը: Վոչ մի դեպքում չի կարելի աչքաթող անել այդ պատմական ուղին, քանի վոր այդ հանգամանքը հաճախ հասցնում ե թեթևամիտ հետևությունների ու ֆլասակար հետևանքների: յերբեմն առաջ եր գալիս «սոցիոլոգիան» տեսությունը, յերբ մարդիկ սկսում են կոտորածությունները վերափոխել խորհրդատեսությունների, իսկ յերբեմն ել սկսում են ազելի կողմնակի, բայց վոչ պակաս վտանգավոր ուղիով՝ իբր թե կոտորածություններն ոգնելու նպատակով՝ առանձին կոտորածություններն ամբողջել խորհրդատեսություններին, դրանով իսկ խանգարելով կոտորածությունների ձիշտ զարգացումը և նրանց իսկական ու հաստատ ամբողջումը, յերբեմն տեղի յեն ունենում գյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրութեան կոպիտ, թեթևամիտ խախտումներ:

Մինչդեռ չի կարելի մոռանալ, վոր այն ժամանակ, յերբ համաժողովրդական սեփականութեան լիակատար տերն ե հանդիսանում Խորհրդային պետությունը, վորը ներկայացնում ե ամբողջ հասարակութեան շահերը, — կոտորածությունների ձեռքում գտնվող արտադրութեան միջոցների տերն իրենք կոտորածականներն են: Այդ բանը մեզ մոտ գրի յե առնված, սահմանված, արձանագրված վճռական որենքների մեջ, վորոնց մասին վոչ մի դեպքում չի կարելի մոռանալ: Պետական սեփականութեան և կոտորածի-կոտորածային սեփականութեան միջև յեղած այդ տարբերությունը գրի յե առնված կոտորածական ու խորհրդային համագումարների վորոշումների մեջ և այդ պետք ե մշտապես նկատի ունենալ:

Կոտորածականներն իրենք են տնորինում արտադրութեան կոտորածային միջոցները: Ձիշտ ե, պետությունն ոգնում ե նրանց ազելի ու ազելի մեծ չափով: Պետությունը գյուղում կազմակերպել ե մեքենատրակտորային կայանների ցանց, նա վորոշ վճարով կոտորածություններին ոգտագործելու համար տրամադրում ե կոմբայներ, տրամագործ ե տրակտորներ, տրակտորային գոլթաններ և այլն: Այստեղ վորոշ պայմանագրային հարաբերություններ են սահմանվում կոտորածութեան տիրոջ — կոտորածականների և պետական կազմակերպութեան — մեքենատրակտորային կայանների միջև, իսկ ինչ վերաբերում ե արտադրութեան մյուս միջոցներին, վորոնք կան կոտորածություններում, ապա դրանց լիիշխան տերն ե ինքը՝ կոտորածությունը:

Սա չափազանց եյական տարբերություն ե, վորը հետագա-

յում տարբերութեան ե հասցնում նաև աշխատանքի կազմակերպման ու կառավարման կազմակերպման բնագավառում, և տարբերութեան՝ կոտորածականների ու բանվորների յեկամուտներն ստացման միջև:

Պետական ձեռնարկութեաններում աշխատանքի կազմակերպումը վորոշվում ե պետական մարմինների կողմից, իհարկե, բոլոր բանվորների ոգանդակութեամբ, նրանց կազմակերպութեաններն ոգնութեամբ, նրանց ալտիվ մասնակցութեամբ:

Իսկ ինչպես ե դրութեանը կոտորածություններում: Այստեղ աշխատանքի կազմակերպումը վորոշում են կոտորածականներն իրենք, գյուղատնտեսական արտելի որինակելի կանոնադրութեան հիման վրա — կանոնադրութեան, վորը բոլոր կոտորածականների կողմից ընդունված ե և ընդունվում ե կամավոր կերպով: Այս մոմենտը չափազանց եյական ե:

Այնուհետև, պետական ձեռնարկութեան մեջ ամբողջ արտադրանքը պետութեան սեփականութեանն ե:

Իսկ ինչպես ե դրութեանը կոտորածություններում: Կոտորածություններում, դուրս յեկած այն պարտավորութեանները, տնտեսություններում, դուրս յեկած այն պետութեան հանդեպ, վոր կոտորածությունները կատարում են պետութեան հանդեպ, կոտորածությունների ամբողջ արտադրանքը կոտորածականների — տվյալ ձեռնարկութեան տերերի — սեփականութեանն ե հանդիսանում:

Բանվորն իր յեկամուտն ստանում ե աշխատավարձի ձևով՝ համաժողովրդական ֆոնդից, ըստվորում այդ ֆոնդը վորոշվում ե հատուկ յեղանակով և յուրաքանչյուր ձեռնարկութեան այն ստանում ե տնտեսական հաշվարկի հիմունքներով:

Կոտորածականն իր յեկամուտն ստանում ե անմիջականորեն իր կոտորածութեան յեկամուտից, ըստ աշխուրների — այսինքն՝ բաշխման սոցիալիստական սկզբունքի հիման վրա, բայց նա այն ստանում ե իր կոտորածութեան յեկամուտից:

Այնուհետև, ի գիտութեան և պետական ձեռնարկութեաններն նում են կոտորածությունների և ովքեր ցանկանում են գործն միջև յեղած տարբերությունները և ովքեր ցանկանում են ամբողջությամբ վերացված են բոլոր տեսակի դասակարգային տարբերությունները, պետք ե հիշեցնել մի եյական հանգամանք, վոր յերբեմն մոռանում են տնտեսագետներն ու թեորետիկները:

Այդ այն հարցն ե, վոր կոտորածականները վաճառում են իրենց արտադրանքը: Պետութեան հանդեպ ունեցած իր պարտա-

վորությունները կատարելուց հետո կոլտնտեսությունը հնարավորություն ունի վաճառելու և վաճառահանելու իր արտադրանքը: Նա իրավունք ունի իր արտադրանքը հանել շուկա ու վաճառել: Յեւ վճի միայն կոլտնտեսություններն ամբողջությամբ, այլ նաև կոլտնտեսականներն իրենք կոլտնտեսությունում ստացած իրենց բաժնից հնարավորություն ու իրավունք ունեն, համապետական պարտավորությունները կատարելուց հետո, գյուղատնտեսական միջերջները շուկա հանել և վաճառել:

Այս մասին մենք չենք կարող և չպետք է մոռանանք: Մենք չպետք է մոռանանք նաև այն, վոր կոլտնտեսականները հանրային տնտեսությանը զուգընթաց, իրենց ոգտագործման տակ ունեն, գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությամբ նախատեսված չափով, տնամերձ հողամաս, ունեն իրենց՝ վոչ մեծ չափով՝ անձնական ինվենտարը, վորպես սեփականություն ունեն կով, վոչխար, թռչուններ և այլն:

Ճիշտ տեսնելու համար հեռանկարը, ճիշտ կառուցելու համար քաղաքականությունը, հասկանալու համար, թե մենք դասակարգերի վերացման վոր աստիճանին ենք հասել, մենք պետք է տեսնենք սոցիալիստական սեփականության յերկու ձևերի մատնանշված տարբերությունները, վորովհետև այդ տարբերությունները հսկայական նշանակություն ունեն մեր ամբողջ շինարարության մեջ:

Մենք վճռական քայլեր ենք կատարել դասակարգերի վոչընչացման գործում: Բանվորներն ու գյուղացիները մեր յերկրում դարձել են աշխատավորներ, վորոնք աշխատում են սոցիալիստական ձեռնարկություններում, վորոնք վարձատրվում են բաշխման սոցիալիստական սկզբունքի հիման վրա, բայց նրանց միջև դեռ պահպանվել են դասակարգային տարբերությունների մնացորդներ: Դասակարգային տարբերությունների այդ մնացորդները կապված են սոցիալիստական սեփականության այն ձևերի տարբերության հետ, վոր մենք ունենք կոլտնտեսություններում և պետական ձեռնարկություններում: Դրանք կապված են նաև աշխատանքի այն կազմակերպման հետ, վոր մենք ունենք այնտեղ և այստեղ: Վերջապես, դրանք կապված են նաև բանվոր դասակարգի ու կոլտնտեսականների գիտակցության, կարգապահության ու կուլտուրականության տարբեր մակարդակի հետ:

Իհարկե, արտելը միշտ արտել չի մնա: Իհարկե, արտելը, ինչպես ասում եր ընկեր Ստալինը կուսակցության 17-րդ համագումարում, կվերաճի կոմունայի: Բայց այն ընկերներին, ովքեր

ներկայումս այնպես են դատում, թե բոլոր սահմանները կոլտնտեսությունների և պետական ձեռնարկությունների միջև այժմ արդեն համարյա լիովին ու ամբողջությամբ ջնջվել են, պետք է խորհուրդ տալ կրկին ու կրկին անգամ կարդալ կուսակցության 17-րդ համագումարում ընկեր Ստալինի ունեցած յերեւթի այն տեղը, վորի մեջ խոսվում է գյուղատնտեսական արտելի ու կոմունայի տարբերության մասին: Այն ընկերները, ովքեր չեն համարում, ովքեր ցանկանում են ավելի արագ կերպով, ամեն տեսակի արհեստական միջոցներով, կոլտնտեսությունները վերածել հետևողականորեն՝ սոցիալիստական ձեռնարկությունների, պետք է կարդան ու կրկին անգամ կարդան կուսակցության 17-րդ համագումարում ընկեր Ստալինի արտասանած ճառի այդ տեղերը, վորովհետև դրանք այժմ վճռողական նշանակություն ունեն:

Ընկեր Ստալինը կուսակցության 17-րդ համագումարում կոմունաների մասին ասում եր, թե՝

«...կոմունան պետք է, և նա, իհարկե, կոլտնտեսային շարժման բարձրագույն ձևն է, բայց վոչ այժմյան կոմունան, վորն առաջացել է անգարգացած տեխնիկայի և մթերքների պակասության բաղադրով և վորն ինքն է անցնում արտելի դրությանը, — այլ ապագա կոմունան, վորն առաջ է գալու ավելի զարգացած տեխնիկայի ու մթերքների առատության բաղադրով: Այժմյան գյուղատնտեսական առատության բաղադրով և քիչ զարգացած տեխնիկայի ու մթերքների պակասության հիմքի վրա: Դրանով եր հենց բացատրվում է, վոր նա հավասարեցում եր գործադրում և քիչ եր հաշվի առնում իր անդամների անձնական, կենցաղային շահերը, ուստի և նա այժմ հարկադրված է արտելի դրության անցնելու, վորտեղ խելացիորեն զուգակցվում են կոլտնտեսականների անձնական ու հասարակական շահերը: Ապագա կոմունան կաճի զարգացած և ունեւոր արտելից: Ապագա գյուղատնտեսական կոմունան կձգի այն ժամանակ, յերբ արտելի դաշտերում ու ֆերմաներում հացահատիկի, անասունների, թռչունների, կլինի, յերբ արտելներին կից մթերքների առատություն կլինի, յերբ արտելներին կից կհիմնվեն մեքենայացված լվացքատներ, արդիական խոհանոց-ճաշարաններ, հացի գործարաններ և այլն, յերբ կոլտնտեսականը կտեսնի, վոր նրան ավելի ձեռնառու յե միսն ու կաթը ֆերմայից ստանալ, քան սեփական կով ու մանր

անասուն պահել, յերբ կոլտնտեսուհին կտեսնի, վոր իրեն ավելի ձեռնտու յե ճաշարանում ճաշել, հացի գործարանից հաց վերցնել և հանրային լվացքատնից ստանալ լվացած սպիտակեղենը, քան անձամբ զբաղվել այդ գործով: Ապագայի կոմունան կծագի ավելի զարգացած արտելի բազայի վրա, մթերքների առատության բազայի վրա: Յե՛րբ կլինի այդ: Իհարկե, վոչ շուտով: Բայց այդ կլինի: Հանցագործությունը կլինե՛ր արհեստականորեն արագացնել արտելն ապագա կոմունայի վերածելու պրոցեսը: Այդ կխառներ բոլոր խաղաթղթերը և կհեշտացներ մեր թշնամիների գործը: Արտելն ապագա կոմունայի վերածելու պրոցեսը պետք է տեղի ունենա աստիճանաբար, վորչափով բոլոր կոլտնտեսականները կհամոզվեն, թե այդպիսի վերահռմմն անհրաժեշտ ես:

Սոցիալիստական սեփականության կոլտնտեսային ձևի և մեր պետական ձեռնարկությունների հետևողականորեն-սոցիալիստական սեփականության ձևի միջև յեղած տարբերությունն, աշխատանքի արտադրողականության աճմանը և տեխնիկայի աճմանը զուգընթաց, աստիճանաբար կջնջվի, բայց այդ տարբերության լիակատար վոչնչացումն, ըստ յերևութին, ձեռք կբերվի միայն լիակատար կոմունիզմի ժամանակ:

Յե՛վ ահա, յերբ մենք խոսում ենք մեր յերկրում դասակարգերի վոչնչացման մասին, մենք պետք է նկատի ունենանք այս բոլոր հանգամանքները, դասակարգերի վոչնչացման ներկայումս ձեռք բերված աստիճանի բարդությունն ու յուրահատկությունը:

Հազիվ թե արժի առանձնապես կանգ առնել ինտելիգենցիայի հարցի վրա, քանի վոր այդ հարցն այժմ պարզ է: Վոր մենք ամենահսկայական տեղաշարժեր ունենք մեր խորհրդային ինտելիգենցիայի մեջ, այդ մասին է վկայում, որինսակ, ինժեներ-տեխնիկական աշխատողների կանանց՝ որերս Կրեմլում տեղի ունեցած խորհրդակցությունը: Այդ խորհրդակցությունը վերին աստիճանի ցուցանշական է: Նա վկայում է այն մասին, վոր նույնիսկ բուրժուական հին ինտելիգենցիան, վորն անցյալում սերտորեն կապված էր արդյունաբերական ու բանկային կապիտալի հետ, վորը յերկար ժամանակ չէր ճանաչում խորհրդային իշխանությունը, վորը մի շարք դեպքերում համառորեն պայքարում էր պրոլետարիատի դիկտատուրայի դեմ, սոցիալիզմի դեմ, իսկ մասամբ խառն էր ամեն տեսակի փաստարարական կազմակերպությունների, ներկայումս իր հիմնական մասսայով ամուրը ու հաստատապես անցել է

խորհրդային իշխանության կողմը: Սոցիալիզմի կողմն են կանգնել զոչ միայն իրենք՝ ինժեներ-տեխնիկական աշխատողները, այլև նրանց կյանքի ընկերուհիները, աշխատանքի ընկերները:

Այդ, իհարկե, սոցիալիզմի վիթխարի հաղթանակն է: Սա վերկայում է այն մասին, վոր ինտելիգենցիան դարձել է մեր խորհրդային հասարակության ճիշտ նույնպիսի իրավահավասար խավը, վոր ինտելիգենտները ևս մեր խորհրդային պետության իրավահավասար քաղաքացիներն են,

Պետք է նաև նկատի ունենալ, վոր յերբ մենք խոսում ենք խորհրդային ինտելիգենցիայի մասին, պետք է հաշվի առնենք, վոր վերջին ժամանակներս տեղի յե ունեցել զոչ միայն տեխնիկական հին ինտելիգենցիայի շրջադարձ դեպի սոցիալիզմը, այլ տեղի յե ունենում նաև նոր, խորհրդային, յերթասարդ, բանավոր դասակարգի շարքերից դուրս յեկած ինտելիգենցիայի հսկայական աճման պրոցես:

Այդ յերևում է այժմ յուրաքանչյուր գործարանում: Ահա Ստալինի անվան գործարանը (նախկին ԱՄՈՆ-ն): Այստեղ 968 ինժեներ կա, դրանցից մինչև հեղափոխությունը վորպես ինժեներ աշխատել են 61 հոգի, իսկ խորհրդային ֆորմացիայի ինժեներներ, ինժեներներ, վորոնք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները խորհրդային իշխանության ուղով են ավարտել, հետևաբար վորպես ինժեներներ չեն աշխատել կապիտալիստական ձեռնարկություններում, — 907 հոգի:

Վերցնենք «Կրասնի բոգատիր» գործարանը: Այստեղ աշխատում են ընդամենը 81 ինժեներ, դրանցից մինչև հեղափոխությունը վորպես ինժեներ աշխատածները կազմում են 12 հոգի, խորհրդային ֆորմացիայի ինժեներները՝ 69 հոգի:

Ահա Տրոյսկոբորնայա մանուֆակտուրան: Այստեղ աշխատում են 50 ինժեներ, դրանցից մինչև հեղափոխությունը վորպես ինժեներ աշխատել է մեկ հոգի, իսկ խորհրդային ֆորմացիայի ինժեներները կազմում են 49 հոգի: Տեխնիկներ (իսկ տեխնիկները խոշոր նշանակություն ունեն) կազմում են 115 հոգի, դրանցից նախքան հեղափոխությունն աշխատողները՝ 25 հոգի, նորերը՝ 90 հոգի:

Այսպիսով, նոր կադրեր դաստիարակելու ուղղությամբ մեր կուսակցության կատարած հսկայական աշխատանքի շնորհիվ եկուսակցության կատարվել խորհրդային ինտելիգենցիայական փոփոխություն է կատարվել խորհրդային ինտելիգենցիայի կազմի մեջ: Դուրս է գալիս, վոր մենք այստեղ զգալի չափով գործ ունենք խորհրդային իշխանության տարիներին դաստիար

Հանութեան համար մղվող պայքարում, սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակի համար մղվող պայքարում: Բանվոր դասակարգն իր հետեից ե տանում աշխատավորներին հասարակական նոր կարգապահութիւն ստեղծելու գործում, առանց վորի, հասկանալի յե, անհնարին ե ստեղծել աշխատանքի բարձր արտադրողականութիւն:

Ուստի ե բնական ե, վոր մեր բոլորիկյան կուսակցութիւնն ել հանդիսանում ե ե կհանդիսանա,—վորքան միայն մենք կարող ենք տեսնել մեր առաջ—բանվոր դասակարգի ավանդարդը, նրա մարտական ղեկավար կազմակերպութիւնը, վորն ընդգրկում ե իր մեջ ե համախմբում ե վնչ միայն այն լավագույնը, վոր կա բանվոր դասակարգի շարքերում, այլ ե այն լավագույնը, վոր կա աշխատավորութեան մյուս խավերի մեջ: Նա ներգրավում ե կազմակերպում ե բանվոր դասակարգի ու աշխատավորութեան մյուս խավերի միջից դուրս յեկած լավագույն մարդկանց՝ աշխատավորութեանը ղեկի կոմունիզմի լիակատար հաղթութիւնը տանելու համար: Մոռանալ այդ, լութեան մատնել այդ, աչքաթող անել այդ հարցը՝ նույնպես հանցագործութիւն կլինի:

Մենք պետք ե խոսենք նաեւ մեր պետութեան մասին, այն մասին, վոր առաջիկա շրջանում պետք ե գործի ե ամրապնդվի սոցիալիստական, Սորհրդային պետութիւնը:

Շատերը հարց են տալիս, թե ինչ բնույթ ունի այդ պետութիւնը ե նա անհրաժեշտ ե արդյոք այն հասարակութեան մեջ, վորտեղ վերացվում են դասակարգերը: Իհարկե, մեր պետութեան բնույթը վորոշ չափով փոխվել ե, վորովհետեւ մեր պետութիւնը ներկայումս հանդիսանում ե իսկապես համաժողովրդական պետութիւն, ե այդ կարտացոլվի Սորհրդային միութեան նոր Սահմանադրութեան մեջ:

Մեր յերկրում հսկայական փոփոխութիւններ են կատարվել: Այդ փոփոխութիւնների հետեանքով ներկայումս անհրաժեշտութիւնն չկա—այնքան, վորքան չկան շահագործող դասակարգեր—հետագայում ես կիրառելու այն սահմանափակումները, վոր այդ դասակարգերի վերաբերմամբ մտցված եյին նախորդ սահմանադրութիւններով: Մենք կարող ենք անցնել ե անցնում ենք ընդհանուր, հավասար, ուղղակի ընտրական իրավունքի՝ գաղտնի քվեարկութեամբ:

Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիները ներկայումս դարձել են կոլտնտեսականներ, իսկ բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիութեան հետ ել ավելի յե ամրապնդվել, դարձել ե միան-

գամայն անխորտակելի, մենք կարող ենք այժմ վերացնել այն առավելութիւնները, վորոնցով խորհուրդներն ընտրութիւններն ի ժամանակ Սահմանադրութեան համաձայն ոգտվում եր բանվոր դասակարգը գյուղացիների համեմատութեամբ: Ընտրական իրավունքը կլինի հավասար ե ընդհանուր, այդ բառի լիակատար իմաստով:

Բայց քնասակար դատարկաբանութիւն կլինի սոցիալիստական պետութեան վերաբերմամբ ասել, թե այստեղ վերջ ե տրվել բանվոր դասակարգի ղեկավար դերին:

Բանվոր դասակարգը նոր Սահմանադրութեան որով ել կունենա իր ղեկավար դերը: Բայց այդ դերը կիրականացվի այլ յեղանակներով.—վնչ թե ձեական որհնքի միջոցով, վորն ապահովում ե ամրապնդում ե բանվոր դասակարգի առավելութիւնները, այլ շնորհիվ այն մեծագույն վստահութեան, վոր բանվոր դասակարգը նվաճել ե աշխատավորութեան բոլոր խավերի մեջ:

Յերբ մենք խոսում ենք այն մասին, թե ինչպիսին կլինի այժմ բանվոր դասակարգի դերը, ինչպիսին կլինի պրոլետարիատի ղեկատարութեան դերը, ապա պետք ե հիշեցնել չենինի խոսքերը, վորոնք հսկայական նշանակութիւն ունեն:

«Պրոլետարիատի ղեկատարութեան,—ասում ե չենինը,— յեթե թարգմանենք այս լատիներեն, գիտական, պատմափիլիսոփայական արտահայտութիւնն ավելի հասարակ լեզվով, նշանակում ե ահա թե ինչ:

Միայն վորոշ դասակարգ, այն ե՝ քաղաքային ե առհասարակ Փաբլիկ-գործարանային, արդյունաբերական բանվորները, ի վիճակի յե ղեկավարելու աշխատավորների ե շահագործվողների ամբողջ մասսան կապիտալի լծի տապալման համար մղված պայքարում, բուն իսկ տապալման ընթացքում, հաղթութեան պահպանման ե ամրապնդման համար մղված պայքարում, նոր, սոցիալիստական կարգերի ստեղծման գործում, դասակարգերի լիակատար վոչնչացման համար մղված ամբողջ պայքարում»*:

Հասկանալի յե, վոր պրոլետարիատի ղեկատարութեան նույնը չի մնում սոցիալիստական շինարարութեան տարբեր աստիճաններում: Փոխելով հասարակութիւնը, վերափոխելով հասարակական հարաբերութիւնները՝ նա ինքն ել փոխվում ե:

* Լենին, Յերկեր, հատոր XXIV, եջ 336:

Ընկեր Ստալինը պրոլետարիատի ղեկավարության ձևերի ու մեթոդների մասին ասում ե.

«Պրոլետարիատի ղեկավարության ունի իր ժամանակաշրջանները, իր հատուկ ձևերը, աշխատանքի բաղմադրան մեթոդները: Գաղափարական պատերազմի ժամանակաշրջանում առանձնապես աչքի չի դարկում ղեկավարության բռնի կողմը: Բայց դրանից բնավ չի հետևում, Վոր քաղաքացիական պատերազմի ժամանակաշրջանում վոչ մի շինարարական աշխատանք տեղի չի ունենում: Առանց շինարարական աշխատանքի քաղաքացիական պատերազմ մղել անհնարին ե: Սոցիալիզմի շինարարության ժամանակաշրջանում, ընդհակառակը, առանձնապես աչքի չի դարկում ղեկավարության խաղաղ, կազմակերպչական, կուլտուրական աշխատանքը, հեղափոխական որինականությունը և այլն: Բայց դրանից դարձյալ բնավ չի հետևում, Վոր ղեկավարության բռնի կողմը շինարարության ժամանակաշրջանում մեջտեղից վերացել է կամ կարող է վերանալ: Ծնշման որդանները, բանակը և մյուս կազմակերպություններն անհրաժեշտ են հիմա շինարարության մոմենտում նույնպես, ինչպես քաղաքացիական պատերազմի ժամանակաշրջանում: Առանց այդ որդանների առկայության՝ անհնարին է ղեկավարության վորեն չափով ապահովված շինարարական աշխատանքը: Հարկավոր չե մոռանալ, Վոր հեղափոխությունը հաղթել է առայժմ ընդամենը միայն մի յերկրում»^{*}:

Մեր յերկրում կան դասակարգային թշնամիների բեկորներ, ֆապրոդներ: Նրանց դեմ պրոլետարիատի ղեկավարության գործում է և կգործի ամբողջ ուժով, ամենայն խստություն և ամենայն անողորմություն: Բայց, իհարկե, այդ արդեն այն չե, ինչ մենք ունեյինք մի քանի տարի առաջ և հեղափոխության հենց սկզբում, յերբ պրոլետարիատի ղեկավարության ամենագլխավոր խնդիրն եր հենց բռնությունը, հենց շահագործողների տապալված գասակարգի ճնշումը, նրանց ղեկավարության ճնշումը, պրոլետարիատի տիրապետությունը բուրժուազիայի նկատմամբ: Այժմ մեր յերկրում շահագործող դասակարգերը վոչնչացված են:

Այժմ առաջին պլանի վրա յե քաշվում այլ խնդիր—դաստիարակչական խնդիրը, աշխատավորության բոլոր խավերի ղեկավարման խնդիրն եկոնոմիկայի և մարդկանց գիտակցության միջից

կապիտալիզմի ֆապրոդների լիակատար վոչնչացման համար մղվող պայքարում, մարդկանց սոցիալիստական վերադաստիարակություն և դասակարգերի ու բոլոր դասակարգային տարբերությունների վերացումը մինչև վերջ հասցնելու համար մղվող պայքարում:

Յեվ այդ իմաստով, ղեկավարման իմաստով, մենք կարող ենք ասել, Վոր պրոլետարիատի ղեկավարության ֆուում ե: Պրոլետարիատն իր հետևից է տանում աշխատավոր մասսաներին, ղեկավարում է աշխատավորության մյուս խավերին և կղեկավարի հետագայում: Խորհրդային նոր Սահմանադրության սահմաններում ու շրջանակներում, զարգացման նոր աստիճանի վրա, սոցիալիստական հասարակության շրջանակներում, յերբ անհրաժեշտ է ջնջել այն բնածին խալերը, վորոնք ֆապրոդ են կապիտալիզմից:

Դասակարգային կռիվը մեր յերկրում չի վերանում: Աշխատավոր մասսաների սոցիալիստական վերադաստիարակությունը նույնպես դասակարգային պայքարի առանձնահատուկ մի ձև ե: Հանրային սեփականության ամրապնդման ու ապահովման համար մղվող պայքարը դասակարգային կռիվ է, հասարակական կարգապահության ամրապնդման համար մղվող պայքարը դասակարգային կռիվ հատուկ ձև ե:

Ճիշտ է, այստեղ մենք գործում ենք վոչ միայն հարկադրման մեթոդներով, այլև համոզելու մեթոդներով, բայց դա նմանապես դասակարգային կռիվ է հին հասարակության ուժերի, սովորությունների ու տրագիգիանների դեմ:

Այդ բանը հարկավոր է պարզ կերպով տեսնել, հարկավոր է պարզ կերպով աչքի առաջ ունենալ, ներկայիս իրադրության յուրահատկությունն ըմբռնելու համար:

Պետությունը մեզ հարկավոր է նաև սոցիալիզմի ժամանակ: Նա հարկավոր է հանրային սոցիալիստական սեփականությունը ապահովելու համար, վորը խորհրդային հասարակակարգի հիմքն ե: Այդ պետությունը հարկավոր է մեզ՝ «ամեն մեկն ըստ իր ընե: Ե: Այդ պետությունը հարկավոր է մեկին ըստ իր աշխատանքի» սոցիալիզմականության սկզբունքը ապահովելու, իրականացնելու և դրա կիստական սկզբունքը ապահովելու, իրականացնելու համար: Մեզ պետությունը հարկավոր է հասարակական, սոցիալիստական նոր կարգապահություն, պարտքի զգացում, աշխատանքի նկատմամբ ազնիվ վերաբերմունք դաստիարակելու և ամրապնդելու համար: Առանց դրան մենք չենք կարող սոցիալիզմ տեսնել:

Մարդկանց դաստիարակելով սոցիալիզմի վորով՝ մենք գոր-

^{*} Ստալին, «Լենինիզմի հարցերը», էջ 147, Հայկուհրատ, 1935 թ.:

ծում ենք համոզելու մեթոդներով, մենք գործում ենք առաջավոր-
ներին, բանվոր դասակարգի առավել գիտակից ներկայացուցիչ-
ներին, նրա պետական մարդկանց յուրաքանչյուր միջոցով, վորոնք
իրենց հետևից են տանում մնացած մասսան:

Բայց մենք այստեղ պետք է գործենք նաև խորհրդային պե-
տության հեղինակությունը, մենք պետք է գործենք սոցիալիս-
տական իրավունքի նորմաների ոգնությունը, իրավունք, վորն
ասում է՝ հարգիր հանրային սեփականությունը, հարգիր աշխա-
տանքը, ազնիվ վերաբերմունք ունեցիր դեպի քո պարտքը և դե-
պի քո հասարակական աշխատանքը, ազնվորեն վերաբերվիր սո-
ցիալիստական պետության հանդեպ ունեցած քո պարտավորու-
թյուններին, հարգիր հասարակական կարգապահությունը, վո-
րովհետև առանց դրան մենք չենք կարող իրականացնել անցու-
մը դեպի կոմունիզմ: Վորը պահանջում է գիտակցության, կարգա-
պահության նոր վերելք, կազմակերպչական ունակությունների
ու տաղանդների նոր վերելք: Իսկ այդ նորմաների հետևում կանգ-
նած է խորհրդային սոցիալիստական պետությունն իր ամբողջ
ապարատով և պետական իշխանության բոլոր ատրիբուտներով:

Խորհրդային պետությունը մեզ հարկավոր է նաև յերկրի
պաշտպանությունը, մեր կարմիր բանակն ամրացնելու համար,
յերկիրն իմպերիալիստական գիշատիչների հարձակումից պաշտ-
պանելու համար, յերկրի ներսում այդ գիշատիչների գործակալու-
թյան քայքայիչ աշխատանքն արմատից կտրելու համար:

Մեր կուսակցությունը, ղեկավարելով բանվոր դասակարգին
և բոլոր աշխատավորներին, ներկայումս վճռողական հաջողու-
թյունների յե հասել դասակարգերի վոչնչացման գործում: Բան-
վորի և կոլտնտեսականի միջև յեղած հիմնական, արմատական
տարբերությունը վոչնչացված է, բայց դասակարգային տարբե-
րությունների մնացորդները դեռ գոյություն ունեն, դասակարգե-
րի վոչնչացման պրոցեսը ներկայումս շարունակվում է: Կուսակ-
ցության անդամներից պահանջվում է գիտակցության, կարգա-
պահության, կազմակերպվածության նոր վերելք, պահանջվում է
գաստիարակչական աշխատանքի լայն ծավալում, մեծ Ստալինի
ղեկավարությամբ առաջ, դեպի դասակարգերի ու դասակարգային
տարբերությունների վերջնական վոչնչացումը, դեպի լիակատար
կոմունիստական հասարակության կառուցումը գնալու համար:

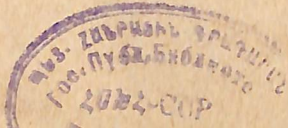
«Բալետիկ» № 11, 1936 թ.

Թարգմանեց Հ. Թ ու ր շ յ ա ն
հայերենը խմբ. Ն շ. Մ ա կ ի ն ց
սրբ. Լ. Արուլյան, տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան

Գլավխտի լիազոր C-1081, հրատ. № 385,
տիրաժ 5000, պատ. 250, ինդեքս П-33
Հանձնված է արտադրության 15/ VII 1936 թ.
Ստորագրված է տպագրության 5/VIII 1936 թ.

ԳՐԱԴ 50 Կ.

Հայկուսահրաթի տպարան, Յերեվան, Ալլահվերդյան № 27

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0201138

578

ԳԻՆԸ 50 Կ.

А. СТЕЦКИЙ
О ЛИКВИДАЦИИ КЛАССОВ В СССР

Армивартнадат, Эривань